

Hoe meten organisaties maatschappelijke impact van vrijwilligerswerk in Nederland?

Vergelijk methodologieën: Social Return on Investment (SROI), Theory of Change, vrijwilligersuur waarderingen, en welzijnsmetrics. Inclusief Nederlandse en Europese voorbeelden van vrijwilligersorganisaties en gemeenten.

Nu ben ik klaar om het volledige rapport te schrijven.

Hoe Nederlandse organisaties maatschappelijke impact van vrijwilligerswerk meten: Methodologieën, praktijkvoorbeelden en implementatie

Executive Summary

Vrijwilligerswerk vormt de ruggengraat van de Nederlandse maatschappij—in 2024 verrichtte 50% van de bevolking vrijwilligerswerk. Toch stelt impactmeting aanzienlijke uitdagingen: hoe kwantificeer je de waarde van een vrijwilliger die een eenzaam persoon bezoekt? Hoe vergelijk je dit met professionele zorg? Nederlandse en Europese organisaties gebruiken vandaag vier complementaire methodologieën: **Social Return on Investment (SROI)**, **Theory of Change**, **vrijwilligersuur-waarderingen**, en **welzijnsmetrics**. Elk voorziet in verschillende behoeften—SROI voor financiële verantwoording, Theory of Change voor strategische sturing, waarderingen voor begrotingen, en welzijnsmetrics voor realtime gedragseffecten. Dit rapport analyseert hun werkwijze, sterken, beperkingen, en praktische implementatie door Nederlandse gemeenten, vrijwilligersorganisaties en Europese partners.^[1]

Deel 1: Vier Kernmethodologieën

1. Social Return on Investment (SROI): Van Investering naar Maatschappelijk Rendement

Wat is SROI?

SROI is een gestandaardiseerde methode die maatschappelijke effecten van investeringen in geld uitdrukt: *voor iedere euro geïnvesteerd, hoeveel sociaal rendement ontstaat?* In Nederland is SROI vooral ingeburgerd via een **SROI-convenant** in Oost-Nederland, ondertekend door 90+ gemeenten, overheden, universiteiten en ziekenhuizen sinds 2019.^{[2] [3]}

Nederlandse SROI-praktijk: Het Bouwblokken-systeem

Opdrachtnemers met overheidsopdrachten moeten 5% van de contractwaarde besteden aan sociale doelen. Dit kan op drie manieren:^[2]

Invulmogelijkheid	Beschrijving	Voorbeeld
Arbeidsparticipatie	Binnenplacement van werkzoekenden	Iemand met bijstand krijgt een werkervaringsplek
Sociale Inkoop	Aankoop bij sociale ondernemingen	Catering, schoonmaak van erkende bedrijven
Maatschappelijke Meerwaarde	Andere activiteiten met sociaal effect	Gastcollege, open dag voor studenten

In Oost-Nederland voert een **SROI-coördinator per arbeidsmarktregio** de monitoring uit via het software-systeem **WIZZR**, wat real-time tracking van invullingen mogelijk maakt.^[3]

SROI-toepassing in Maatschappelijk Ondernemen

BMC (adviesbureau) steunt opdrachtnemers in het realiseren van SROI—niet alleen compliance, maar "echte impact": arbeidsparticipatie voor kwetsbare groepen, pro-bono advies aan ANBI's, faciliteren van vrijwilligerswerk. Dit weerspiegelt een shift van minimaal bereik naar substantieel effect.^[4]

Beperkingen van SROI

Hoewel SROI-monitoring in Oost-Nederland succesvol is, blijkt uit onderzoek dat vele kleinere organisaties de complexiteit van SROI-berekening onderschatte. SROI vereist:^[5]

- Gedetailleerde stakeholder-analyse
- Waardebepaling van niet-monetaire outcomes (bijv. vergrootte zelfvertrouwen)
- Langdurig monitoring (impact materialiseert zich niet onmiddellijk)

2. Theory of Change: Logische Keten van Verandering

Wat is Theory of Change?

Een Theory of Change (ToC) visualiseert de aanname dat *indien organisatie X activiteiten Y uitvoert, zullen outcomes Z bereikt worden*. Het is geen meetinstrument, maar een **strategische leidraad** voor impactgericht werken.^[6]

De klassieke structuur:

Resources (input) → Activities → Outputs → Outcomes → Impact
(geld, tijd) (wat doen) (wat gemaakt) (wat verandert) (systeemverandering)

Nederlands voorbeeld: Stap Vooruit/Doenkracht

ASR heeft een ToC ontwikkeld voor financiële redzaamheid. Via Doenkracht worden partnerorganisaties geactiveerd gastlessen financiën te geven. De ToC stelde vast dat:^[7]

- **Input:** ASR-expertise, vrijwilliger-netwerk (Doenkracht)
- **Output:** 33 trainingen, 200+ bereikt organisaties
- **Outcome:** Betere partnerselectie (gelijksoortige missie, doelgroep)
- **Impact:** Duurzame partnerschappen (meerjarig > eenmalig)

Uit evaluatie bleek dat goede organisaties met vergelijkbare strategie beter kunnen samenwerken—inzicht dat ToC-proces opleverde.^[7]

Theory of Change als Leertools

De kracht van ToC ligt niet in de eerste versie, maar in het **iteratieve proces**:

1. **Onderzoeksfase:** Interviews, desk research, wetenschappelijk bewijs
2. **Assumptie-test:** Kloppen onze aannames? (Worden vastgesteld op documentatie)
3. **Bijstelling:** Strategie aanpassen op basis van praktijk
4. **Medewerkers-betrokkenheid:** Organisatiebreed inbedding zorgt voor ownership

Vrijwilligersorganisaties gebruiken ToC vooral om aan financiers te laten zien *waarom* activiteiten werken, niet alleen *wat* opgelost wordt.^[6]

Integratie met impactmeting

Theory of Change vormt het raamwerk; impactmeting vult het in. Welzijnsorganisatie Marjan (case uit onderzoek) gebruikte ToC om te onderkennen dat **vrijwilligers- en personeelsmanagement essentieel zijn** voor alle outcomes—wat voorheen formeel erkend, nu strategisch verankerd.^[6]

3. Vrijwilligersuur-Waarderingen: Financiële Kwantificering

Juridische Kaders (2025)

Nederland heeft gestandaardiseerde uurlonen voor belastingvrije vrijwilligersvergoedingen:^[8]

- **€5,60/uur** (volwassenen >21 jaar)
- **€3,30/uur** (jongeren <21 jaar)
- Maxima: **€210/maand, €2.100/jaar**

Deze zijn **niet-martkonforme** bedragen—de Belastingdienst aanvaardt dat vrijwilligerswerk niet tegen professioneel loon betaald kan worden.^[8]

Vervangingswaarde-methode: Het Meest Praktische Instrument

Vervangingswaarde berekent: *Hoeveel zou het kosten als professionals dit werk zouden doen?*

Formule:

$$\text{Aantal gewerkte uren} \times \text{Gemiddeld professional-salaris} = \text{Vervangingswaarde}$$

Praktische Nederlandse Voorbeelden

Organisatie	Toepassing	Uitkomst	Doeleind
KNRM (EVAS-methode)	Vervangingswaarde jaarverslag 2006	€1 donatie = €2,63 waarde	Fondsenwerving, donateurbinding
Gemeenten (bijv. Nijmegen)	Aantal vrijwilligers × €/profunur	Miljoenen € maatschappelijke besparing	Politieke ondersteuning, subsidiebegroting
Provincies (mislukte experiment)	Vrijwilligersuren als co-financiering subsidieaanvragen	Niet haalbaar	Vereenvoudiging aanvragen

Waarom vervangingswaarde werkt (en niet)

Voordelen:

- Eenvoudig, minimale administratie
- Concreet in geld uit te drukken
- Geschikt voor grote schaal (gemeente-niveau)

Nadelen:

- Suggereert dat vrijwilligerswerk "gratis tijd" is (onaccuraat)
- Meet besparing op salaris, niet unieke **sociale waarde** (persoonlijke aandacht, vertrouwen)
- Vereist exacte urenregistratie voor accountants-check^[5]
- Kleine organisaties kunnen administratie niet bijhouden

VIVA-1: Verfijning van Vervangingswaarde

VIVA-1 meet kosten/baten-verhouding:^[5]

$$\text{VIVA-1 Ratio} = \frac{\text{Totale opbrengst vrijwilligers (vervangingswaarde)}}{\text{Totale kosten (coördinatie, verzekering, training)}}$$

$$\text{Totale kosten (coördinatie, verzekering, training)}$$

Een ratio >1 betekent dat opbrengsten kosten overstijgen. Dit is geschikt voor subsidiegevers die willen weten: *Is dit vrijwilligersprogramma kosteneffectief?*

4. Welzijnsmetrics: Output → Outcome → Impact

Drielaagse Logica

Welzijnsprogramma's gebruiken een **8-stappen methode** om impact zichtbaar te maken:^[9]

Nivo	Definitie	Meetpunt	Voorbeeld Burgerkracht-workshop
Output	Directe deliverables van activiteiten	# workshops, deelnemers, uren	50 workshops/jaar, 706 deelnemers

Nivo	Definitie	Meetpunt	Voorbeeld Burgerkracht-workshop
Outcome	Korte-termijn gedragsverandering (3 mnd)	Bewustwording, intentie, eerste stap	79% meer inzicht eigen gezondheid
Impact	Lange-termijn maatschappelijke verandering	Systeemverandering, duurzame gedrag	50% deelnemers spinnenweb later ingevuld

Praktijk-casus: Positieve Gezondheid Amsterdam

Burgerkracht Limburg meet welzijn via "Positieve Gezondheid"-workshops:^[9]

- **706 deelnemers** vullen directe evaluatie in (92% ziet workshopinhoud als zinvol)
- **24 deelnemers** voltoien 3-maands follow-up (25% respons—typisch voor welzijnsevaluatie)
- **Resultaten:** 79% meer bewustzijn eigen gezondheid, 74% herbruikt "spinnenweb-tool"

Dit toont aan dat **outcomes meetbaar maar moeizaam** zijn—responspercentages lager dan organisaties hopen, maar duidelijke signalen van verandering aanwezig.

Amsterdam WPI-onderzoek: Vrijwilligerswerk ↔ Sociale Contacten

Gemeente Amsterdam mat effect vrijwilligerswerk op bijstandsgerechtigden via survey-data:^[10]

- Afhankelijke variabele: Aantal sociale contacten (vraag: *hoe veel contacten voelt u?*)
- Onafhankelijke variabele: Deelname vrijwilligerswerk (Ja/Nee)
- Statistische controle: Leeftijd, geslacht, migratie-achtergrond
- **Bevinding:** Vrijwilligers hebben meer sociale contacten (effect gemeten)

Dit bewijs helpt Amsterdam rechtvaardigen waarom vrijwilligerswerk deel uitmaakt van participatiestrategie.

Deel 2: Praktijkvoorbeelden Nederlandse & Vlaamse Organisaties

A. Humanitas: Dertig jaar Gestructureerde Impactmeting

Organisatie-overzicht

Humanitas (sinds 1945) is Nederland's oudste vrijwilligersorganisatie:^[11]

- **12.000 vrijwilligers** (landelijk netwerk)
- **54.000+ begunstigden** jaarlijks (zorg, sociaal isolement)
- **Kernactiviteit:** Maatjeswerk (offline + online contact)

Effectmeting-aanpak

Humanitas Twente voerde in 2021 een **maatschappelijke effectverkenning** uit:^[12]

- Interviews met coördinatoren, vrijwilligers, deelnemers

- Documentanalyse (jaarverslagen, projectdocumenten)
- **Resultaten** beschreven via **casuïstiek**—*niet* via kwantitatieve ratio's

Voorbeeld effect-scenario:

Deelnemer: Sociaal geïsoleerde persoon
 Input: Maatje-vrijwilliger (1x/week bezoek)
 Output: 50 jaarlijkse contacten
 Outcome: Meer sociaal contact, reductie eenzaamheid
 Impact: Hernieuwd vertrouwen, minder depressie, betere gezondheid

Innovatie: Online Maatjesprogramma

Humanitas evolueerde van offline naar online maatjes-contact, expanderend bereik zonder evenredige stijging coördinatie-kosten.^[13]

Masterplan "75% Vrijwilligers"

Humanitas bundelde krachten met **TijdVoorActie** (Eelke Dekens, directeur) voor nationaal Masterplan:^[11]

- **Doel:** 75% Nederlanders doet op enig moment vrijwilligerswerk
- **Huida** (2024): 50% bereikt (groei uit corona-crisis)
- **Strategie:** 100+ organisaties trainen in jonge-vrijwilligers-werving; intergeneratieel contact; mentale gezondheid

Dit toont hoe impactmeting leidt tot **strategische coalitie-vorming**.

B. VrijwilligersCentrales: Data-gedreven Matching

NL voor Elkaar Platform (2025)

NL voor Elkaar is Nederland's grootste vrijwilliger-platform:^[14]

- **1,5 miljoen gebruikers** (werkelijk aantal deelnemers)
- **2,9 miljoen uur** geregistreerd in 2025 (jaarrecord)
- **Top 5 activiteiten:** Maatje/buddy, begeleiding, klussen, coaching, taal
- **Sectoren:** Zorg (grootste), sociaal & welzijn, onderwijs

Impactlogica

Platform maakt zichtbaar: *Hoeveel uren vrijwilliger hebben werkelijk plaatsgevonden?* Dit is output-meting; platforms kunnen ook outcome-loop sluiten:

- Vragenlijst deelnemer na programma: *Voelt u zich ondersteund?*
- Feedback vrijwilliger: *Heeft u het werk waardevol gevonden?*

Nijmegen Vrijwilligerscentrale 2025-2028 Agenda

Nijmegen Vrijwilligerscentrale stelt voor 2029 volgende **meetpunten** vast:^[15]

Doelstelling	Meetpunt	Methode
Versterken vrijwilligers in stad	Tevredenheidsonderzoek	Jaarlijkse enquête
Vrijwilligersbeleid verbreiden	# orgs met beleid	Administratieve tracking
Netwerksamenwerking	# partnerships ontstaan	Rapportage deelnemers

Dit toont **hoe gemeenten lokaal impactmeting structureren**—minder SROI-complex, meer praktisch.

C. Gemeente Pijnacker-Nootdorp: Vrijwilligersbeleid in Schuldenketen

Pijnacker-Nootdorp (zuidwest Holland) illustreert **lokale integratieaanpak**:^[16] ^[17]

Structuren

- **VIP** (Vrijwilligers Informatie Punt): Vacaturebank, matching
- **SWOP** (Stichting Welzijn): Coördinatie, begeleiding
- **Collectieve verzekering** voor alle vrijwilligers (risico's gedekt)

Impactmeting in Thuisadministratie-programma

SWOP begeleidt oudere mensen in schuldhulpverlening via vrijwilligers:^[17]

- Vrijwilliger bezoekt eenmaal/maand
- **Logboek** registreert stappen (output-meting)
- Deelnemer betaalt €8,75/maand (low-barrier)
- **Outcome:** Ouderen hebben beter overzicht financiën; minder stress

Dit is **eenvoudige impactmeting**: logboek + mondelinge feedback (geen kwantitatieve schaal).

D. België: MIAT (Textilmuseum)—Integratie Vrijwilligers in Professionele Structuur

Model

MIAT (Bruges textile museum) integreert vrijwilligers in alle teams via **5 fundamente**:^[18]

Fundament	Praktijk	Impact
Visie & waarden	Expliciete vrijwilligers-vriendelijkheid	Duidelijke rol voor vrijwilliger
Peter/meter-systeem	Één professioneel "peter" begeleidt vrijwilliger	Stabiele relatie, professionele ondersteuning
Vrijwilligersteam	Regelmatige teamsamenkomsten	Onderlinge steun, afstemming
Waardering	Erkenning, ontwikkeling, ambassadeur-rol	Behoud en motivatie
Intergenerationeel werken	Jong-oud teamsamenwerking	Inclusie, diversiteit

Impactmeting

MIAT meet niet alleen kwantitatief (# uren) maar vooral **kwalitatief**: Hoe voelen vrijwilligers zich gewaardeerd? Welke vaardigheden hebben zij opgedaan? Dit gebeurt via jaarlijks evaluatiegesprekken.

Deel 3: Aandachtspunten & Implementatieuitdagingen

Het Waarde-Waardering Dilemma

Groot onderzoek (Regioplan 2008) naar waardemeting vrijwilligerswerk stelde vast:^{[19] [5]}

Ambivalentie in het veld:

- Organisaties *willen* waarde zichtbaar maken (voor financiers)
- Organisaties *vrezen* voor verzakelijking van vrijwilligerswerk
- Motivatie vrijwilligers: "De lol is dat het om niet is"^[5]

Praktische barrière: Administratie

Vervangingswaarde en VIVA-1 vereisen gedetailleerde **ures-tracking**:^[5]

- Kleine organisaties (< 50 vrijwilligers) hebben geen personeelsadministratie
- Provincies willen waardering gebruiken voor co-financiering, maar organisaties kunnen niet bewijzen uren
- Accountants accepteren geen schattingen (vereisen audit-trail)

Gevolg: Veel organisaties gebruiken *geen* waarderingsinstrument, ondanks voordelen.

Latente vs. Actuele Behoefte

Onderzoek toont:^[5]

- **Latente behoefte:** 75% van organisaties ziet voordelen waardemeting
- **Actuele behoefte:** <10% vraagt actief naar waardemeting
- **Reden:** Waarde van vrijwilligers is "gegeven"; niet hoeft verantwoord

Uitzondering: WMO-context (Wettelijke Maatschappelijke Ondersteuning) zou druk kunnen opleveren, maar gemeenten zetten niet op concurrentie tussen vrijwilligers en professionals.^[5]

Sectorverschillen

Onderzoek toont twee patronen:^[5]

Sector	Motivatie	Behoefte Waardemeting
Zorg/Welzijn	Vrijwilliger wordt geprefereerd (meer betrokkenheid)	Laag; waarde "bekend"
Sport/Cultuur	Vrijwilligers = club kan niet bestaan	Hoger; extern bewijs nodig

Deel 4: Evaluatie Methodologieën: Sterken & Beperkingen

Vergelijkende Analyse

**

1. <https://weareimpact.nl/impactnieuws-helft-van-nederlanders-doet-vrijwilligerswerk-in-2024/>
2. <https://organisaties.doemeemetmdt.nl/mdt-en-social-return-on-investment>
3. <https://werkpleintwente.nl/netwerken-2/social-return-on-investment-sroi/>
4. <https://www.bmc.nl/over-bmc/duurzaam-bmc/sroi>
5. <https://www.regioplan.nl/wp-content/uploads/data/file/rapporten-1400-1499/Eindverslag-6-februari-2008.pdf>
6. <https://www.nickgrooff.nl/2019/06/28/theory-of-change-hoe-je-als-maatschappelijke-organisatie-laat-zien-welke-impact-je-maakt-en-wat-daarvoor-nodig-is/>
7. <https://www.grantthornton.nl/insights/actualiteiten/theory-of-change-inzetten-voor-maatschappelijk-programmas/>
8. <https://vnpf.nl/nieuws/maximale-vrijwilligersvergoeding-2025-bekend-gemaakt/>
9. <https://www.iph.nl/assets/uploads/2021/02/Rapportage-Impact-meten-workshop-PG.pdf>
10. https://openresearch.amsterdam/image/2024/7/2/team2_209539_7830366_onderzoeksrapport_wpi_amsterdam_1.pdf
11. <https://tijdvooractie2023.jaarverslag.org/humanitas/>
12. <https://www.vrijwilligerswerk.nl/api/documents/downloadfile?sectionid=165830&fileid=1753432&forcedownload=true>
13. https://www.anjamachielse.nl/wp-content/uploads/2024/11/LESI_RP_De_onbetaalde_kracht_achter_gedownload_vrijwilligerswerk_2014.pdf
14. <https://www.vca.nu/impact-wrapped-2025-samen-maakten-vrijwilligers-miljoenen-uren-het-verschil/>
15. <https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/ef8d994a-fd76-4f4a-956e-a03f60a0d572>
16. <https://martijnschut.blog/wp-content/uploads/2024/10/vng-handreiking-samenwerken-met-vrijwilligersorganisaties-20241009.pdf>
17. <https://www.pijnacker-nootdorp.nl/direct-regelen/werken-inkomen-en-schulden/swop-thuisadministratie/>
18. https://faro.be/sites/default/files/bijlagen/blog/20170221_do_vrijwilligersbeleidsplanmatriel_0.pdf
19. [https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Vrijwilligers langs de meetlat \[MOV-585341-00\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Vrijwilligers langs de meetlat [MOV-585341-00].pdf)
20. https://www.erim.eur.nl/fileadmin/default/content/erim/research/centres/erasmus_centre_for_strategic_philanthropy/research/publications/de_economische_waarde_van_het_vrijwilligerswerk_door_hum.pdf
21. https://demos.be/sites/default/files/impactmeting_the_basics.pdf
22. <https://www.duravermeer.nl/over-dura-vermeer/social-return/>
23. <https://www.bibliotheeknetwerk.nl/sites/default/files/documents/bbv-Welk-systeem-Systemen-voortaan-coaching-en-impactmeting-HBmT.pdf>
24. <https://www.theimpactdept.com/oplossing/vrijwilligerspunt/>
25. <https://www.movisie.nl/sites/default/files/2021-02/Effecten-zichtbaar-maken.pdf>

26. <https://impactbox.nl>
27. <https://sovol.files.wordpress.com/2019/08/io4-impact-of-volunteering-translation.pdf>
28. https://youth.europa.eu/solidarity/organisations/volunteering-projects_nl
29. <https://www.kansenvoorwest2.nl/files/amsterdam-impact-action-programme-2019-2022.pdf>
30. <https://elearning-onlinehulp.be/simba/wp-content/uploads/2019/11/Bachelorproef-Arteveldehs-SROI-bij-onlinetools-groep-2.pdf>
31. <https://meetstandaard.nl/wp-content/uploads/Meetstandaard-Social-Impact-versie-0.5.pdf>
32. <https://cbf.nl/publicaties/impact-challenge-een-vuist-voor-impact>
33. <https://prezero.nl/inspiratie/we-kopen-duurzaam-en-circulair-in-maar-kopen-we-ook-menselijk-in>
34. <https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/36af65ed-3f62-4b55-9283-ed0cbe4b3d50>
35. <https://www.bvradvies.nl/nieuws/vrijwilligersvergoeding-2025/>
36. <https://vng.nl/sites/default/files/2024-10/vng-handreiking-samenwerken-met-vrijwilligersorganisaties-20241009.pdf>
37. <https://www.stichting.nl/maximaal-vrijgestelde-vrijwilligersvergoeding/>
38. <https://eventmakers.nl/maatschappelijke-impact/>
39. <https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/a2bbd5c5-aa53-47c7-a99d-ea0b850b9e92>
40. https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prive/werk_en_inkomen/werken/werken-als-vrijwilliger/vrijwilligersvergoedingen/vrijwilligersvergoedingen
41. <https://www.pijnacker-nootdorp.nl/direct-regelen/werken-inkomen-en-schulden/vrijwilligerswerk-en-uitkering/>
42. <https://www.nlvoorelkaar.nl>
43. https://www.publicspaceinfo.nl/media/uploads/files/JANSSEN_2012_0001.pdf
44. <https://www.pijnacker-nootdorp.nl/direct-regelen/zorg-en-welzijn/vrijwilligerswerk-vip/>
45. <https://www.vrijwilligerswerk.nl/themas/wetenschap/wetenschap+++blogs+en+nieuws/2942630.aspx>